

FIȘA DISCIPLINEI

1. Date despre program

1.1. Instituția de învățământ superior	UNIVERSITATEA DE VEST
1.2. Facultatea	LITERE, ISTORIE ȘI TEOLOGIE
1.3. Departamentul	STUDII ROMÂNEȘTI
1.4. Domeniul de studii	TEOLOGIE ORTODOXĂ
1.5. Ciclul de studii	LICENȚĂ
1.6. Programul de studii / calificarea*	<p>TEOLOGIE PASTORALĂ / conform COR: profesor în învățământul primar – 233101; profesor în învățământul gimnazial (232201).</p> <p>Arhiepiscop – cod COR : 246001, arhieru vicar – 246002, arhondar – 246003, cantor – 246004, capelan – 246005, cardinal -246006, chevrasmes - 246007, cântăreț bisericesc – 246008, consilier culte – 246009, conducator arhiepiscopal – 246010, diacon – 246011, episcop – 246012, exarh – 246013, haham – 246014, harmonist – 246015, hatip – 246016, imam – 246017, inspector culte – 246018, majghian – 246019, melamed – 246020, mitropolit – 246021, muezin – 246022, muftiu – 246023, organist – 246024, pastor - 246025, patriarh – 246026, preot – 246027, președinte culte – 246028, protopop – 246029, provicar – 246030, rabin – 246031, secretar culte – 246032, stareț -stareță – 246033, treibar – 246034, vestitor – 246035, vicar – 246036.</p> <p>Noi ocupații propuse pentru a fi incluse în C.O.R.: Cleric/sacerdot/deservent de cult, educator religios, referent în cadrul structurilor misionare ale cultului (mass-media, edituri și publicații, centre pastorale, sociale, misionare și ecumenice – cu studii complementare de rigoare), călugăr – călugăriță, rasofoar-rasofoară, schimonah-schimonahie, egumen-egumenă, ieromonah, singhel, protosinghel, arhimandrit, ierodiacon, ieroschimonah, ieroschidiacon, sachelar, iconom, iconom-stavrofor și arhidiacon.</p>

2. Date despre disciplină

2.1. Denumirea disciplinei	TEOLOGIE LITURGICĂ						
2.2. Titularul activităților de curs	Pr.lect.dr.VASILE ITINEANȚ						
2.3. Titularul activităților de seminar	Pr.asist.dr. Adrian Covan						
2.4. Anul de studii	III	2.5. Semestrul	1	2.6. Tipul de evaluare	Ex	2.7. Regimul disciplinei	O

3. Timpul total estimat (ore pe semestru al activităților didactice)

3.1. Număr de ore pe săptămână	3	din care: 3.2 curs	2	3.3. seminar/laborator	1
3.4. Total ore din planul de învățământ	42	din care: 3.5 curs	28	3.6. seminar/laborator	14
Distribuția fondului de timp*					ore
Studiu după manual, suport de curs, bibliografie și notițe					22
Documentare suplimentară în bibliotecă, pe platformele electronice de specialitate/pe teren					10
Pregătire seminarii/laboratoare, teme, referate, portofolii și eseuri					14

Examinări	2
Tutorat	
Examinări	
Alte activități ...	
3.7. Total ore studiu individual	48
3.8. Total ore pe semestru	90
3.9. Număr de credite	3

4. Precondiții (acolo unde e cazul)

4.1. de curriculum	- Nu este cazul
4.2. de competențe	- Nu este cazul

5. Condiții (acolo unde e cazul)

5.1. de desfășurarea a cursului	<ul style="list-style-type: none"> • Paraclisul facultății. • Studenții nu se vor prezenta la prelegeri, seminarii/laboratoare cu telefoanele mobile deschise. De asemenea, nu vor fi tolerate convorbirile telefonice în timpul cursului; Nu va fi tolerată întârzierea studenților la curs și seminar/laborator.
5.2. de desfășurare a seminarului/laboratorului	<ul style="list-style-type: none"> • Paraclisul facultății; • Termenul predării lucrării de seminar este stabilit de titular de comun acord cu studenții. Nu se vor accepta cererile de amânare a seminarului decât pe motive întemeiate

6. Competențe specifice acumulate

Competențe profesionale	<ul style="list-style-type: none"> • C1- Formarea conștiinței liturgice a studenților teologi care se pregătesc pentru a fi hirotoniți. • C2-Identificarea pericolelor care conduc la rutină în slujirea liturgică;
Competențe transversale	<ul style="list-style-type: none"> • CT.1- Gestionarea optimă a sarcinilor profesionale și deprinderea executării lor la termen, în mod riguros, eficient și responsabil, pe baza principiilor, normelor și valorilor doctrinare, religios-morale și canonice; • CT.2- Dezvoltarea abilităților de colaborare și lucru în echipe de cercetare multidisciplinare (intra și extra teologic), respectând principiile de credință religioasă.

7. Obiectivele disciplinei (reieșind din grila competențelor specifice acumulate)

7.1. Obiectivul general al disciplinei	<p>Precizarea și utilizarea adecvată în comunicarea profesională a terminologiei specifice Teologiei liturgice. Analiza și interpretarea datelor, privind istoria cultului Bisericii.</p> <p>Săvârșirea ritualurilor cultice.</p> <p>Evidențierea importanței și a conținutului ritualurilor cultice, precum și a necesității săvârșirii corecte a acestora.</p>
--	--

7.2. Obiectivele specifice	<p>➤ Obiective de cunoaștere (O.c.)</p> <ul style="list-style-type: none"> • O.c.1.1. – Însușirea cunoștințelor privitoare la instituirea și dezvoltarea cultului creștin; • O.c.1.2- Cunoașterea temenică a rânduielilor de cult; • O.c.1.3–Cunoașterea conținuturilor teologice și duhovnicești ale slujbelor divine. <p>➤ Obiective de abilitare (O.ab.)</p> <p>O.ab.1.1.– Explicarea și interpretarea actelor de cult;</p> <p>O.ab.1.2. – Evidențierea importanței și a conținutului ritualurilor cultice, precum și a necesității săvârșirii corecte a acestora.</p> <p>O.ab.1.3.-Exersarea săvârșirii ritualurilor cultice, în condiții standard.</p> <p>➤ Obiective atitudinale (O.at.)</p> <p>O.at.1.1.– Diferențierea între actele cultice canonice și inovații, tradiții locale ;</p> <ul style="list-style-type: none"> • O.at.1.2.-Evidențierea importanței și a conținutului ritualurilor cultice, precum și a necesității săvârșirii corecte a acestora. <p>➤ Obiective de abilitare (O.ab.)</p> <ul style="list-style-type: none"> • O.ab.1.1.– Aplicarea strategiilor de muncă riguroasă, eficientă și responsabilă, de punctualitate și conștiinciozitate, pe baza principiilor, normelor și valorilor doctrinare, religios-morale și canonice • O.ab.1.2. – să evidențieze raportul dintre tradiție și înnoire în istoria Bisericii; <p>➤ Obiective atitudinale (O.at.)</p> <ul style="list-style-type: none"> • O.at.1.1.–să se familiarizeze cu aspectele practice ale slujirii liturgice.; O.at.1.2.– Dezvoltarea capacităților de săvârșire a slujbelor divine; O.at.1.3.-Dinamizarea ritualui prin dăruire personală, păstrând nestinse prevederile canonice în materie de cult.

8. Conținuturi

8.1. Curs	Metode de predare	Observații
1.Introducere în studiul Liturgicii Liturgica privită ca disciplină de învățământ teologic. Izvoarele Liturgicii (O.c.1.1.; O.c.1.2.; O.c.2.1.) (3 ore).	- expunerea - prelegerea - problematizarea	Braniște, Pr. Prof. Dr. Ene, <i>Liturgica generală</i> , ediția a II-a, București, 1993, pp. 5-11.
2. Literatura liturgică de la începutul creștinismului până azi (3 ore).	- expunerea - prelegerea - conversația	Braniște, Pr.Prof.Dr. Ene, <i>Liturgica generală</i> , ediția a II-a, București, 1993, pp. 12-19.
3. Despre cult. Cultul religios. Definiția și diferitele lui aspecte. (2 ore)	- expunerea - prelegerea - problematizarea	Braniște, Pr.Prof.Dr. Ene, <i>Liturgica generală</i> , ediția a II-a, București, 1993, pp. 20-28.

4. Factorii sau termenii cultului. (2 ore)	- expunerea - prelegerea - conversația	Necula, Pr.prof.dr., Nicolae, <i>Tradiție și înnoire în slujirea liturgică</i> , vol. I, Galați, 1996 ; vol. II, Galați, 2001 ; vol. III, București, 2005 ; vol. IV, București, 2010. Braniște, Pr.Prof.Dr. Ene, <i>Liturgica generală</i> , ediția a II-a, București, 1993, pp. 29-39.
5. Scopurile sau funcțiile cultului divin public ortodox.(3 ore)	- expunerea - prelegerea - problematizarea	Braniște, Pr.Prof.Dr. Ene, <i>Liturgica generală</i> , ediția a II-a, București, 1993, pp. 40-48. Necula, Pr.prof.dr., Nicolae, <i>Tradiție și înnoire în slujirea liturgică</i> , vol. I, Galați, 1996 ;
6.Instituirea și dezvoltarea cultului creștin. (2 ore)	- expunerea - prelegerea - conversația	Braniște, Pr.Prof.Dr. Ene, <i>Originea, instituirea și dezvoltarea cultului creștin</i> , în "S.T.", 1964, nr. 3-4, pp. 289-301; Idem, <i>Cutul Bisericii creștine din Orient</i> , în "Ortodoxia", 1961, nr. 1, 79-98.
7. Trăsăturile generale ale cultului ortodox și caracterele sale specifice în comparație cu cultul celorlalte confesiuni creștine. (2 ore)	- expunerea - prelegerea - problematizarea	Braniște, Pr.Prof.Dr. Ene, <i>Liturgica generală</i> , ediția a II-a, București, 1993, pp. 79-81.
8. Persoanele liturgice. Clerul creștin și funcțiile sale liturgice în Biserica primară. (3 ore)	- expunerea - prelegerea - problematizarea	Necula, Pr.prof.dr., Nicolae, <i>Biserică și cult pe înțelesul tuturor</i> , București, 1996.
9. Rolul și funcțiile liturgice ale celor trei trepte ale clerului în Biserica veche și în cultul ortodox de azi. (3 ore)	- expunerea - prelegerea - problematizarea	Schmemmann Al., <i>Liturghie și Viață</i> , trad. de Pr. Viorel Sava, Editura Erola, Iași, 2001. Braniște, Pr.Prof.Dr. Ene, <i>Liturgica generală</i> , ediția a II-a, București, 1993, pp. 143-157.
10. Persoanele ajutoare ale clerului slujitor și funcțiile lor liturgice în trecut și astăzi. (3 ore)	- expunerea - prelegerea - problematizarea	Braniște, Pr.Prof.Dr. Ene, <i>Liturgica generală</i> , ediția a II-a, București, 1993, pp. 104-117.
11. Credincioșii laici ca factori ai cultului. (2 ore)	- expunerea - prelegerea - problematizarea	Liviu Stan, <i>Mirenii în Biserică</i> , Sibiu, 1939. Braniște, Pr.Prof.Dr. Ene, <i>Liturgica generală</i> , ediția a II-a, București, 1993, pp. 120-136.

Bibliografie: Manuale și articole

1. Braniște, Pr.Prof.Dr. Ene, *Liturgica generală*, ediția a II-a, București, 1993.
2. Idem, *Liturgica specială*, București, 1980.
3. Idem, *Cutul Bisericii Ortodoxe față de cultul celorlalte confesiuni creștine și al sectelor din țara noastră*, în "S.T.", 1951, nr. 1-2.
4. Idem, *Cutul Bisericii creștine din Orient*, în "Ortodoxia", 1961, nr. 1.
5. Idem, *Originea, instituirea și dezvoltarea cultului creștin*, în "S.T.", 1964, nr. 3-4.
6. Idem, *Problema unificării calendarului în bisericele ortodoxe*, în "O", 1955, nr. 2.
7. Idem, *Cinstirea Maicii Domnului în cultul ortodox și formele ei de exprimare*, în "O", 1980, nr. 3.
8. Idem, *Viața lăuntrică a preotului și mijloacele ei de exprimare*, în "B.O.R.", 1956, nr. 1-2.
9. Cabasila Nicolae, *Tălcuirea Dumnezeieștii Liturghii și Despre viața în Hristos*, trad. de Pr.Prof. Ene Braniște și Pr. Teodor Bodogae, București, 1989.
10. Căndea, Pr.Prof.Dr. Sp., *Necesitatea unității pascale creștine*, în "M.A.", 1965, nr. 4-5.
11. Felmy, Karl Christian, *De la Cina de Taină la Dumnezeiasca Liturghie a Bisericii Ortodoxe - un comentariu*

istoric, Ed. Deisis, 2004.
 12. *Liturghierul*, București, 2012.
 13. Makarios Simonopetritul, *Triodul explicat*, trad. de Diac. Ioan I. Ică Jr., Editura Deisis, Sibiu, 2000.
 14. *Molitfelnic*, București, 2013.
 15. Necula, Pr.prof.dr., Nicolae, *Tradiție și înnoire în slujirea liturgică*, vol. I, Galați, 1996 ; vol. II, Galați, 2001 ; vol. III, București, 2005 ; vol. IV, București, 2010.
 16. Idem, *Biserica și cult pe înțelesul tuturor*, București, 1996.
 17. Idem, Rubrica pe teme liturgice din fiecare număr al publicației “Vestitorul Ortodoxiei”.
 18. Sava, Pr.Conf.Dr. Viorel, *Taina Mărturisirii în riturile liturgice actuale*, Editura Trinitas, Iași, 1999.
 20. Idem, “...Căci nu sunt măsuri pentru posibilitățile Duhului”, în “Analele Univ. «A.I.I. Cuza» - Teologie”, Iași, 1995-1996.
 21. Idem, *Taina Nunții – aspecte liturgice, duhovnicești și pastoral-misionare*, în “Teologie și Viață”, IV (1994), nr. 11-12.
 22. Idem, *Cultul Maicii Domnului în Catholicism și Ortodoxie*, în “Analele...”, II (1993-1994).
 23. Idem, *Inovațiile în cult – singularizare liturgică*, în “Analele...”, Iași, 1999-2000.
 24. Schmemmann Al., *Liturghie și Viață*, trad. de Pr. Viorel Sava, Editura Erola, Iași, 2001.
 25. Streza, I.P.S. Dr., Laurențiu, *Tainele de inițiere creștină*, Ed.Trinitas, Iași, 2002.
 Taft, Robert F. S.J., *A History of the Liturgy of St. John Chrisostom*, vol. IV, *The Diptychs*, în „Orientalia Christiana Analecta”, 238, Pontificium Institutum Studiorum Orientalium, Roma, 1991.
 26. Vintilescu, Pr. Petre, *Liturghierul explicat*, ediția a II-a, București, 1998.
 27. Idem, *Spovedania și duhovnicia*, ediția a II-a, Alba Iulia, 1995.

8.2. Seminar/laborator	Metode de predare	Observații
1. Vecernia (O.c.1.2, O.c.1.3, O.ab.1.2) (2 ore). 1.1. Vecernia de sâmbătă seara și a sărbătorilor unită cu Litia. 1.2. Vecernia zilelor de rând.	- prelegerea - conversația - analiza - aplicații practice	- Referințe: 1. Liturghier, Ed. IBMBOR, București, 2002, pp. 28-59. 2. Tipic bisericesc, Ed. Arhiepiscopiei Ortodoxe din Alba Iulia, Alba Iulia, 2003, pp. 17-32.
2. Utrenia (O.c.1.2, O.c.1.3, O.ab.1.2) (4 ore). 2.1. Utrenia duminicilor și a sărbătorilor de peste an. 2.2. Utrenia zilelor de rând.	- prelegerea - conversația - analiza - aplicații practice	- Referințe: 1. Liturghier, Ed. IBMBOR, București, 2002, pp. 68-97. 2. Tipic bisericesc, Ed. Arhiepiscopiei Ortodoxe din Alba Iulia, Alba Iulia, 2003, pp. 37-53, 149 și 153-156. (accesibile la BCUT pentru împrumutul acasă)
3. Liturgia Sfântului Ioan Gură de Aur (O.c.1.2, O.c.1.3, O.ab.1.2) (4 ore). 1. Rânduiala Luării vremii, îmbrăcarea veșmintelor și Proskomidia. 2. Liturgia catehumenilor. 3. Liturgia credincioșilor. 4. Rânduiala Liturghiei în sobor.	- prelegerea - conversația - analiza - aplicații practice	- Referințe: 1. Liturghier, Ed. IBMBOR, București, 2002, pp. 97-189. 2. Tipic bisericesc, Ed. Arhiepiscopiei Ortodoxe din Alba Iulia, Alba Iulia, 2003, pp. 61-62. (accesibile la BCUT pentru împrumutul acasă)
4. Liturgia Sfântului Vasile cel Mare (O.c.1.2, O.c.1.3, O.ab.1.2) (2 ore).	- prelegerea - conversația - analiza	- Referințe: 1. Liturghier, Ed. IBMBOR, București, 2002, pp. 189-259.

	- aplicații practice	2. Tipic bisericesc, Ed. Arhiepiscopiei Ortodoxe din Alba Iulia, Alba Iulia, 2003, pp. 60-61.. (accesibile la BCUT pentru împrumutul acasă)
5. Liturghia Darurilor mai înainte sfințite (O.c.1.2, O.c.1.3, O.ab.1.2) (2 ore).	- prelegerea - conversația - analiza - aplicații practice	- Referințe: 1. Liturghier, Ed. IBMBOR, București, 2002, pp. 264-301. 2. Tipic bisericesc, Ed. Arhiepiscopiei Ortodoxe din Alba Iulia, Alba Iulia, 2003, pp. 61.. (accesibile la BCUT pentru împrumutul acasă)

9. Coroborarea conținuturilor disciplinei cu așteptările reprezentanților comunității epistemice, asociațiilor profesionale și angajatorilor reprezentativi din domeniul aferent programului

Conținuturile unităților de învățare au fost elaborate în urma consultării specialiștilor pe disciplină din facultățile de profil, pe baza programei analitice aprobate la nivelul Patriarhiei Române. În egală măsură, au fost luate în calcul așteptările principalilor angajatori ai absolvenților acestei specializări: structurile eclesiale, structurile de asistență socială, structurile din domeniul educațional.

10. Evaluare*

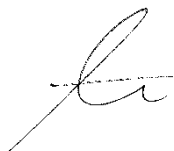
Tip de activitate	10.1. Criterii de evaluare	10.2. Metode de evaluare	10.3. Pondere din nota finală
10.4. Curs	- să prezinte sistematic și coerent temele studiate;		80%
	- să utilizeze adecvat în comunicarea profesională terminologia specifică teologiei liturgice;		
	- Raportarea activ-participativă a orelor de curs; - Analiza și interpretarea datelor, privind istoria cultului Bisericii noastre.		
10.5. Seminar/laborator	- Să se familiarizeze cu aspectele practice ale slujirii liturgice.	Prezentarea unui portofoliu care va conține lucrarea de seminar.	10 %
	- să cunoască temeinic rânduielele de cult.		

	-să-și dezvolte capacitățile de săvârșire a slujbelor divine.		
	Abordarea activ-participativă a orelor de seminar	Monitorizare directă: Prezența și activitatea fiecărui student va fi monitorizată de titularul de curs/seminar. Pentru prezența minimă prevăzută de regulament și activitate adecvată se va acorda 1 punct.	10 %
10.6. Standard minim de performanță: includerea tuturor componentelor cu referire la lucrarea de licență			
Prezentarea corectă a noțiunilor fundamentale; Concizie în exprimare; Nu există condiții speciale pentru prezentarea la sesiunea de restanță sau la mărirea de notă.			

Data completării

03.10.2016

Semnătura titularului de curs

Semnătura titularului de seminar

Semnătura directorului de departament

